

נושא העבודה

זכויות הילד

תאריך: ינואר 2017

העבודה מוגשת בחסות העמותה של נוער שוחר משפט עברי

הקדמה אישית

בחרתי לעשות את עבודת המחקר שלי במסגרת "נוער שוחר משפט עברי" בנושא "זכויות הילד". בחרתי בנושא זה מכיוון שהוא העלה בי שאלות ותהיות רבות, כגון: מהן זכויות הילד? האם חל שינוי בתקופת הזמן עם הסנקציות לגבי החוקים?

האם לילדים יש יותר זכויות במשפט הישראלי, בתקופה המודרנית?
בעבודתי בחרתי להתמקד ב2 זכויות, הזכות לחינוך, והזכות לשלמות הגוף.

מהי זכותו של הילד לשלמות גופו אם בעבר הכו בשוטים בכדי לחנך? האם הזכות לחינוך תקפה על כל ילד ונער? מהן נקודות הדמיון והשוני בין המשפט העברי למשפט הישראלי בנוגע לזכויות הילד?

בחרתי לחקור נושא זה במטרה לענות על כל השאלות שסיקרנו אותי בנושא ובכדי להרחיב את הידע שלי.

תוכן עניינים

4	מבוא	פרק ראשון
5	הזכות לחינוך במקורות המשפט העברי	פרק שני
9	הזכות לשלמות הגוף במקורות המשפט העברי	פרק שלישי
13	הזכות לחינוך במקורות המשפט הישראלי	פרק רביעי

15	הזכות לשלמות הגוף במקורות המשפט	פרק חמישי
20	סיכום	פרק שישי
21		ביבליוגרפיה

מבוא

בעבודה, אחקור את נושא זכויות הילד ויחסן של שתי שיטות המשפט: המשפט העברי והמשפט הישראלי כפי שהוא כיום, לנושא זה. זכויות הילד הוא נושא רחב מאוד, ולכן מטבע הדברים, בעבודה אשתדל להתמקד בנקודות חשובות ומרכזיות שלפי דעתי הן העיקריות בנושא, על מנת להבטיח את איכותה של העבודה.

במסגרת עבודתי בחרתי להתמקד בשתי זכויות של הילד. הזכות הראשונה- הזכות לחינוך, והשנייה- הזכות לשלמות הגוף של הילד.

חלק א- המשפט העברי

א.1. הזכות לחינוך במקורות המשפט העברי

כבר מימי התנ"ך נושא זכויות הילד מופיע. המקור הראשון בו מופיע הנושא בתורה הוא בספר דברים:¹

1 ספר דברים, פרק ו, פסוק 7.

"וּשְׁנַנְתֶּם לְבַנְיָהּ, וְדַבַּרְתֶּ בָּהֶם, בְּשִׁבְתְּכֶם בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ

בְּדַרְךָ, וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ"

כבר בתנ"ך ניתן לראות כי חובתו של האב הייתה ללמד את בניו תורה "ושננתם

לבניך" - ללמד אותם תורה. אנו רואים זאת בתנ"ך בעוד מקרה, בספר שמות:²

"והגדת לבנך ביום ההוא לאמור בעבור זה עשה יהוה לי

בצאתי ממצרים"

כלומר, בפסוק זה אנו רואים כי כתוב "והגדת לבנך" זאת אומרת, ספר לבן שלך את

מה שה' עשה למענך כשיצאת ממצרים. בדומה לפסוק הקודם גם בפסוק זה אנו

רואים את חובתו של האב ללמד את בניו את התורה, ולחנך אותם.

גם בתקופת התלמוד³ ניתן לראות, התייחסות לזכויות הילד- הזכות לחינוך. אנו רואים

זאת במשפט-

תנינא להא דתנו רבנן: "האב חייב בבנו למולו, ולפדותו, וללמדו

תורה, ולהשיאו אשה, וללמדו אומנות; ויש אומרים: אף

להשיטו במים; רבי יהודה אומר: כל שאינו מלמד את בנו

אומנות - מלמדו ליסטות". ליסטותסלקא דעתך? אלא, כאילו

מלמדו ליסטות...

כלומר, כבר בתקופת התלמוד הייתה חובתו של האב ללמד את בנו ולדאוג לו לחינוך.

האב היה צריך לדאוג לבנו הן מבחינה כלכלית והן מבחינה שכלית. לדאוג לבנו

² ספר שמות פרק י"ג, פסוק 8.

³ תלמוד בבלי, מסכת קידושין, דף כט עמוד א, דף ל עמוד ב

לאמנות-מקצוע, ללמדו לשחות, ללמדו תורה לדאוג לו לאשה ולכסף, ובמקרה שהאב לא עשה זאת כאילו לימד את בניו ליסטות- לגנוב.

בעקבות כך עולות שאלות רבות. מה אם אין דמות אב במשפחה? מה אם לאב אין מספיק ידע בכדי ללמד את בנו?

כמו שנאמר בתלמוד בבלי:⁴

דאמר רב יהודה אמר רב: ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו, שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל; שבתחלה, מי שיש לו אב - מלמדו תורה, מי שאין לו אב - לא היה למד תורה, מאי דרוש? (דברים יא): "ולמדתם אותם" - ולמדתם אתם, התקינו שיהומושיבין מלמדי תינוקות בירושלים, מאי דרוש? (ישעיהו ב): "כי מציון תצא תורה"; ועדיין מי שיש לו אב - היה מעלו ומלמדו, מי שאין לו אב - לא היה עולה ולמד, התקינו שיהומושיבין בכל פלך ופלך; -בכל עייר ועיר ומכניסין אותן כבן ט"ז כבן י"ז, ומי שהיה רבו כועס עליו - מבעיט בו ויצא, עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן, שיהומושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע. אמר ליה רב לרב שמואל בר שילת: עד שית לא תקביל, מכאן ואילך קביל ואספי ליה כתורא. וא"ל רב לרב שמואל בר שילת: כי מחית לינוקא, לא תימחי אלא בערקתאדמסנא, דקארי - קארי, דלא קארי - ליהוי צוותא לחבריה.

לפי התלמוד, מי שיש לו אב, אז האב מלמדו תורה. עולה השאלה, איך ילמד ילד שאין לו אב את התורה? החליטו להביא מלמדי תינוקות לירושלים, שם יוכלו תינוקות ללמוד תורה. מי שיש לו אב, אבו לקח אותו לירושלים ללמוד את התורה, כי מציון תצא תורה, ומי שאין לו אב, לא עלה לירושלים. עולה שוב שאלה, איך ילד קטן יוכל

4 תלמוד בבלי, מסכת בבא בתרא, דף כא עמוד א

להעלות לירושלים ללמוד תורה אם אין לו אב והוא לא גר בקרבה לירושלים? לשם כך, אומר הרב יהודה, לדאוג למלמדי תינוקות בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר, וכל ילד שמלאו לו 16-17 שנים יוכל לבוא וללמוד את התורה. עד שיהושע בן גמלא תיקן והחליט שיהיו מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר וגיל הכניסה יהיה 6-7 שנים.

תחילה נוסד בית ספר בירושלים שהיה מיועד לנערים ולא לילדים קטנים. לאחר מכן נוסדו בתי ספר מסוגו בכל הערים הגדולות. רק בשלב האחרון, תיקן יהושע בן גמלא שיש להקים בתי ספר בכל ערי הארץ, קטנות כגדולות, ויש להוריד את גיל הכניסה לבית הספר מגיל הנערות לגיל הקטנות. יהושע בן גמלא לימד אותנו שחינוך ילדים אינו ענין פרטי אלא עניין ציבורי. התלמוד מסגנן בחריפות תביעה זו: 'אמר ריש לקיש לרבי יהודה נשיאה: 'כך מקובלני מאבותי', ואמרי לה: 'מאבותיך': כל עיר שאין בה מלמדי תינוקות של בית רבן - מחריבין אותה .

הרמבם מתייחס גם הוא לעניין החינוך של הילד. "מי שלימד איש ענין אחד והועילהו דעת, כאילו הוליד האיש ההוא, באשר הוא בעל הדעת ההיא." משמעות הציטוט היא, מי שלימד אדם אחד משהו, והביא לתועלת, עזר לו, אומר הרמבם, שכאילו הוליד אותו.

השולחן הערוך הוא ספר הלכה שכתב ר' יוסף קארו בצפת בשנת 1563, כמו כן, גם בשולחן הערוך יש התייחסות לזכויות הילד, "והוראות" על איך ללמד את הילד תורה. בשולחן הערוך מצויינים גם דברים שמותר ואסור לגבי לימוד התורה. כפי שנאמר בשולחן הערוך-הלכות תלמוד התורה:⁵

בשנה חמישית שאז מלמדו לקרות תורה שבכתב מעט מעט בביתו עד שיהיה בן שש או בן שבע וקודם לכן בשנה הרביעית מלמדו אותיות

5 שולחן ערוך, הלכות תלמוד תורה, סעיף א'.

התורה כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה בשנה חמישית. וכשיהיה בן שש או בן שבע שלימות הכל לפי בוריו וכחו מוליכו אצל מלמד התינוקות לקרות בתורה כל היום כולו עד שיקרא תורה שבכתב כולה עם נביאים וכתובים כולם פעמים רבות עד שיהיה בן עשר שנים. כפי שאנו רואים בשולחן ערוך, גם פה יש התייחסות לגבי הזכות לחינוך. על פי שולחן ערוך סעיף א- ניתן לראות כי יש "דרך" ללמד את הילד תורה. בכל גיל מתוכנן לילד תוכנית לימודים. לדוגמא- בשנה הרביעית מלמדים את הילד את אותיות התורה, כדי שבשנה החמישית הילד יורגל לקרוא בכתב.

א.2. הזכות לשלמות הגוף במקורות המשפט העברי

הזכות השנייה שבה בחרתי להתמקד, היא הזכות לשלמות הגוף של הילד. כבר מהתנ"ך ניתן לראות כי חינכו את הילדים באלימות. פעם ראשונה שאנו נתקלים

בנושא זה הוא בספר משלי:⁶ "חושך שבטו שונא בנו ואהבו שחרו מוסר" כלומר, בפסוק זה אנו מבינים כי מי שלא משתמש במקל שלו בכדי להכות את בנו משמע לא אוהב אותו, האמינו כי צריך להשתמש בסנקציה של אלימות ומכות כדי לחנך. אב אשר חושך- מונע מבנו את שבט (מקל) הסמכות, ואינו מוכן להטיל עליו משמעת, כאילו שונא את בנו, כי הוא מונע ממנו את המסגרת והגבולות החשובים להתפתחותו הנפשית. ולעומת זאת- אב אשר אוהב את בנו, מייסר אותו במעשים או במילים בשחר חייו (בילדותו), כדי להסיר ממנו מידות והרגלים רעים שעלולים להזיק לו בהמשך חייו.

בתלמוד אנו רואים כי יש הסכמה עם הכתוב בתנ"ך. תלמוד בבלי⁷:

" ואמר ליה רב לרב שמואל בר שילת: כי מחית לינוקא, לא תימחי אלא

בערקתאדמסנא, דקארי - קארי, דלא קארי - ליהוי צוותא לחבריה"

רש"י

לא תמחייה אלא בערקתאדמסנא - ברצועות של מנעלים, כלומר, מכה קלה שלא יזקק. ליהוי צוותא לחבריה - אינך זקוק לייסרו יותר מדאי ולא לסלקו מלפניך, אלא ישב עם האחרים בצוותא, וסופו לתת לב.

זהו שיח בין שני חכמים:

כאשר אתה מכה תלמיד אל תכה אלא רק ברצועות של עור נעליים. כדי שהתלמיד לא ינזק מזה שלא יהיו לו חבלות- מכות קטנות. למה תתן לו רק מכות קלות? תהליכים עם הזמן- לא צריך לפגוע בתלמידים ולגרום להם שנאה.

הרמבם גם כן מסכים עם הכתוב בתנ"ך ובמשנה.

6 ספר משלי, פרק י"ג פסוק כד
7 תלמוד בבלי, מסכת בבא בתרא, דף כא עמוד א

כמו שנאמר ברמב"ם:⁸

מכניסין את התינוקות להתלמד כבן שש כבן שבע, לפי כח הבן ובנין
גופו, ופחות מבן שש אין מכניסים אותו. ומכה אותן המלמד להטיל
עליהם אימה, ואינו מכה אותם מכת אויב מכת אכזרי. לפיכך לא יכה
אותם בשוטים ולא במקלות אלא ברצועה קטנה.

זאת אומרת, ילד אשר הולך ללמוד, מחנכים אותו בצורה של מכות קלות. המורה
המלמד מכה מכות קלות עם רצועות הנעליים ולא בשוטים או במקלות כדי לא לפגוע
פגיעה קשה מדי. המכות נועדו כדי להשליט סדר ואימה על הילדים ובכך לחנך אותם.
עם השנים אנו רואים התפתחות במשפט העברי, לפי השולחן הערוך אין לחנך בדרך
אלימה. ר' אברהם יצחק הכהן קוק, תרכ"ה (1865) - תרצ"ה (1935). רבה הראשי
של ארץ ישראל. גדול חכמי ההלכה והמחשבה היהודית בדורות האחרונים. היה
הראשון אשר אמר כי לא ראוי החינוך בצורה הזאת, וכי חינוך צריך להתבצע בדרכי
נעם.

כמו שנאמר על ידי ר' אברהם יצחק הכהן קוק:⁹

8 רמב"ם, הלכות תלמוד תורה, פרק ב, הלכה ב

9 עין איה, ברכות ז ע"א

יפה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות" (ברכות ז ע"א).
כאן הורונו חז"ל נועם דרך החינוך, כי לא במהלומות יחונך האדם, כי
אם בדרכי נועם. והיראה האמיתית היא יראת הרוממות, הבאה מצירוף
האהבה הנאמנה. ועד הזמנים האחרונים, לא ירדו חכמי הפדגוגיא
לזה, והיה דרך חינוכם רק במקל חובלים, עד הימים האלו, שהנסיונות
הרבות הוכיחו להשכיל את אשר הורו לנו חז"ל רוח קדשם... שהוא
טוב להשתדל שתהיה ההדרכה המוסרית באה במחונך מצד שכלו
והכרתו בתמידות, יותר מאילו נכהו, ועל ידי זה נחנכהו לסור מרע בכלל
וללכת בדרך טובים.

הרב קוק אומר שאדם לא אמור להתחנך במהלומות- מכות\חבטות, אלא הוא אמור
להתחנך בדרכי נועם. עוד מוסיף עליו י' שמשון [בן] רפאל הירש, המבורג, תקס"ח
(1808) - פרנקפורט ע"נ מ"י, תרמ"ח (1888). רב ומחבר. המנהיג והוגה-הדעות
הראשי של היהדות החרדית בגרמניה במאה ה-19.

לפי דבריו:¹⁰

אנו נהיה האחרונים להמליץ על עונשים גופניים... והדברים אמורים
במיוחד כלפי בית ההורים. אם הילד ירגיל את עצמו להתרשם מהערה
ביקורתית של ההורים, רק אם יחוש אותה על גופו, ולציית לפקודות רק
מתוך פחד מפני מכות, הרי יתקנה חושו המוסרי, וממילא יזלזל גם
בהערותיו של המורה.

10 יסודות החינוך, חלק ב, עמ' סה

הרב שמשון בן רפאל הירש מוסיף על דברי קוק ואומר שהם האחרונים שימליצו על עונשים גופניים. הוא מתייחס בעיקר אל ההורים, ההורים הם האחרונים שאמורים להשתמש בעונשים גופניים, כי אם הילד ירגיל את עצמו להתרשם מהערה ביקורתית של ההורים, רק אם יחוש אותה על גופו, ולציית לפקודות רק מתוך פחד מפני מכות, הוא יאבד מהמוסר שלו ויזלזל בהערות המורה ממילא.

חלק ב - המשפט הישראלי

ב.1- הזכות לחינוך במקורות המשפט הישראלי

במשפט הישראלי קיימים חוקים לגבי זכויות הילד.¹¹

אחד החוקים הקשורים לזכות לחינוך הוא חוק 2 סעיף א:

"לימוד חובה יקיף כל ילד וכל נער."

חוק זה מחייב כל נער וילד ללימוד חובה.

חוקים נוספים הקשורים בזכות לחינוך הם:

(א) הורים של ילד בגיל לימוד חובה, או של נער בגיל לימוד חובה

חייבים, כל אחד מהם, לדאוג לכך שהילד או הנער ילמד באופן

סדיר במוסד חינוך מוכר.

(ב) (1) לא למד ילד או נער עד גיל 15 באופן סדיר במוסד

חינוך מוכר, דינו של כל אחד מהוריו מאסר שני חדשים או קנס

אלף לירות, זולת אם הוכיח מעל לכל ספק סביר שעשה כמיטב

יכולתו כדי שהילד או הנער ילמד כאמור;

(2) לא יובא אדם לדין לפי סעיף קטן זה, אלא לאחר שמנהל

מוסד החינוך המוכר בו רשום הילד או הנער שלח לו בדואר

רשום הודעה בכתב שהילד או הנער לא למד כאמור, ואף לאחר

משלוח ההודעה לא למד הילד או הנער, כאמור, בזמן מן

הזמנים; ולא יובא אדם לדין לפי סעיף קטן זה אלא לאחר

שעברו שבעה ימים מיום משלוח ההודעה;

כלומר, חוק חינוך חובה חל על כל ילד ונער בישראל. ההורים אחראיים לדאוג לכך

שילדם ילמד במוסד מוכר וסדיר. במידה והם לא דאגו לכך והילד או הנער לא למד

11 חוק זכויות התלמיד

חינוך חובה, יקבלו ההורים קנס או מאסר. אך הקנס או המאסר לא יצאו לפועל עד שהמנהל מוסד החינוך בירר זאת עם ההורים.
חוקים נוספים הקיימים בעניין הזכות לחינוך הם:

סעיף 6. אלה זכאים לחינוך חינם במוסד חינוך רשמי:

- (1) מי שחל עליו לימוד חובה לפי חוק זה, זולת אם סיים את לימודיו לפי תכנית לימודים בכיתה י"ב;
- (2) מי שבגיל 18 ולא סיים אלא לימודים לפי תכנית לימודים בכיתה י"א.

סעיף 7. המדינה אחראית למתן חינוך חובה לפי חוק זה.

ב.2. הזכות לשלמות הגוף על פי מקורות המשפט הישראלי

בשונה מהמשפט העברי, שם היה נהוג לחנך בדרך של מכות קלות, למשפט
הישראלי החוקים ברורים לגבי שלמות הגוף של הילד, והעוברים על חוקים אלה אף
רשאים לקבל מאסר.

לפי חוק העונשין:¹²

368ב. (א) התוקף קטין או חסר ישע וגורם לו חבלה של
ממש, דינו - מאסר חמש שנים; היה התוקף אחראי על
הקטין או על חסר הישע, דינו - מאסר שבע שנים.

(ב) נעברה עבירה לפי סעיף קטן (א) ונגרמה לקטין
או לחסר הישע חבלה חמורה, דינו של התוקף - מאסר
שבע שנים, ואם היה התוקף אחראי על הקטין או חסר
הישע, דינו - מאסר תשע שנים.

(ג) לענין סעיף זה, "חבלה" - בין גופנית בין
נפשית.

יש איסור על תקיפת קטין, מי שתוקף קטין-באלימות, דינו מאסר של 5 שנים. אם
התוקף אחראי בפועל על הקטין דינו מאסר של 7 שנים.

פסק דין דלאל ראסי¹³

המערערת- נזירה יוונית קתולית, כיהנה כמפקחת ומשגיחה בבית היתומות "ווספיה"
שבנצרת, אשר בראשו עומד המונסניור גיאורגי חכים. באמצע שנת 1952 נתבעה

12 חוק העונשין
13 ע"פ 7/53 דלאל ראסי נ' היועמ"ש, פ"ד ז(2) 790.

המערערת לדון בבית המשפט המחוזי בחיפה על עשרים ושבעה פרטי אישום.
ב31.12.52 הורשעה בששה מפרטי האישום וזוכתה בכל השאר. חלק מהעבירות
שהמערערת הורשעה בעשייתן הן:

- בשנת 1951 בתאריך בלתי קבוע לאחר שהילדה סמיה ג'יריס ברחה מהמוסד
ואחר כך חזרה אליו, הנאשמת הענישה אותה על ידי כך שסטרה על לחייה,
בעטה בה בגבה, משכה בשערותיה, וגרמה לכאבים במתניה.
- ב21.6.52 הנאשמת לאחר שחשדה בעפאף ג'דעון כליל, שזו קרעה שמלה,
סתרה על פניה, דחפה ראשה לקיר, הפילה אותה ארצה, היכתה אותה
בידיה, בעתה בה ברגליה, וכן הכתה אותה במקל וגרמה לנפיחות בראשה.
- ההאשמה השלישית מתייחסת לילדה סילין ג'דייס איברהים, בת ה-11 ילדה זו
העידה שבהיותה פעם בכיתה שיחקה בקנה סוף והוציאה דרכו קול.
כשהנאשמת שמעה זאת סטרה לה פעמיים על לחייה ואחר כך לקחה מחט
מאחת הילדות ודקרה אותה בה בשפתה התחתונה מספר דקירות שמתוצאה
מכך נזל דם משפתה ושפתה התנפחה.

ההחלטה השיפוטית:

השופט חשין- אומר שמותר למורה להתשמש בענישה גופנית כלפי תלמידים, אבל
שבמקרה זה חרגה המורה מקנה מידה סביר ולכן מרשיע אותה בתקיפה אבל גוזר
עליה עונש מינורי של קנס בלבד ולא מכניס אותה למאסר על התקיפה.

השופט אסף – מסכים עם פסק דינו של השופט חשין, ואומר שגם מהמשפט העברי
יש רשות ולעיתים חובה להכות את התלמיד כדי שיחזור לדרך טובה, אבל הוא מצוין

שגם במשפט העברי אסור לגרום לנזק לתלמיד ואומר שהדרך הנכונה לחנך ילדים היא ללא אלימות אבל מסכים עם חשין שהיא צריכה לשלם קנס מינורי בלבד.

השופט לנדוי- אומר שיש לו חשש שהמעשים שלהם הם בכלל לא חינוך, אלא אכזריות- הוא אומר, שהדקירה במחט ממש נראית כמו תקיפה אך לבסוף הוא קובע שאין להחמיר מעבר לשופטים האחרים ומסכים לקנסות.

פסק דין עאוני אבו זראקי¹⁴

14 פסק דין העאוני עש"ם 4875/06

עאוני אבו זראקי_יליד 1956, מועסק במשרד החינוך בתפקיד הוראה. הוא בעל ותק של 27 שנים בשירות המדינה. באישום האחד הורשע המשיב בביצוע עבירות של תקיפת קטין או תקיפה סתם, אותן ביצע המשיב בתפקידו כמורה כלפי תלמיד בן 9 בעת ביצוע המעשים. בכתב האישום השני, הורשע המשיב בעבירות של תקיפה בנסיבות מחמירות שכוונו כנגד אשתו. בפסק דין זה אני אתמקד בכתב האישום על עבירות תקיפת התלמיד. פרטי האירועים המתייחסים לעבירות האלימות כנגד התלמיד קשורות בכך כי, בהיותו מורה בבית הספר היסודי "אלקינדי" בדבוריה, נהג המשיב לאורך תקופה לתקוף את הקטין, יליד 1989, באמצעות מקל וצינור גומי. בין היתר, ביום 10.3.98, במהלך שיעור, תקף המשיב את התלמיד, וגרם לו חבלה של ממש על-ידי שחבט את ראשו בשולחן הכיתה, ופצע אותו בעינו הימנית. בהמשך, חבט המשיב בגבו של התלמיד בסרגל, וכאשר הסרגל נשבר מעוצמת החבטה, המשיך המשיב להכות בתלמיד בסרגל אחר שלקח לידי. הכרעת בין הדין- בית הדין הטיל על המשיב אמצעי משמעת של נזיפה חמורה, הורדה בשתי דרגות שכר לפרק זמן של שנתיים מיום גזר הדין, והמליץ כי המשיב, אשר עבר בינתיים ללמד בבית ספר אחר, לא יקודם לתפקיד של רכז שכבה, סגן מנהל או מנהל בית ספר לפרק זמן של שלוש שנים מיום גזר הדין. ערעור המדינה כנגד החלטת בית הדין- המדינה טוענת בערעורה כנגד גזר הדין של בית הדין למשמעת, אשר נמנע מלהורות על פיטוריו של המשיב משירות המדינה, לא פסל אותו מתפקידי הוראה, ולא פסל אותו מעבודה כלשהי בשירות המדינה למשך תקופה כלשהי.

לטענת המדינה, כל אחת משתי הפרשות נשוא הרשעתו של המשיב משקפת מסכת אלימות חמורה אשר די בה, גם כשהיא לעצמה, כדי להצדיק את פיטוריו של המשיב מהשירות הציבורי, ואת פסילתו לשירות ציבורי. לטענת המדינה, הכאת תלמידים על-ידי מורה הינה עבירה חמורה ביותר, והמדיניות הנקוטה בהלכה הפסוקה בעבירות אלימות של עובדי הוראה היא פיטורין ופסילה משירות במדינה למשך תקופה מתאימה. מעשי האלימות החמורים בהם הורשע המשיב המצביעים על התנהגות חריגה ביותר מצויים, לטענת המדינה, ברף העליון של החומרה, בין היתר, בשל ניצול פערי כוחות בינו לבין תלמידו. היחס בין חומרה זו לבין אמצעי המשמעת שננקטו בגזר הדין של בית הדין למשמעת הינו יחס בלתי ראוי.

ההכרעה- באיזון כולל של השיקולים לחומרה ולקולא, ועל רקע תכליות הדין המשמעת, באתי לכלל מסקנה כי יש לקבל את ערעור המדינה, ולבטל את גזר הדין של בית הדין למשמעת. במקום אמצעי המשמעת שהוטלו על המשיב בגזר הדין, יוטלו עליו האמצעים הבאים:

(א) נזיפה חמורה;

(ב) פיטורין משירות המדינה לאלתר;

(ג) פסילה מכל עבודה בשירות המדינה למשך 3 שנים; לאחר חלוף 3 שנים, תחול על המשיב פסילה לכל עבודה במערכת החינוך בתפקיד הוראה למשך 2 שנים נוספות.

השוואה בין המשפט העברי למשפט הישראלי

בסיום העבודה ניתן לסכם בקצרה ולהצביע על מספר נקודות דומות ושונות ביחס המשפט העברי והמשפט הישראלי לנושא זכויות הילד.

הזכות לחינוך-

במשפט העברי אנו רואים כי כבר מימי התנ"ך יש התייחסות לחינוך כלפי הילדים. במשפט העברי לעומת המשפט הישראלי, חובת החינוך חלה על האב, שחייב ללמד את בנו. לא מצוין על חינוך האם ו/או על חינוך בנותיו- אם יש. לעומת זאת במשפט הישראלי חובת החינוך חלה על כל ילד ונער, אשר צריכים ללמוד במוסדות חינוך מוכרים. כמו גם, במשפט הישראלי ההורים מחויבים לדאוג לכך שהילד יהיה במסגרת חינוך מוכרת.

הזכות לשלמות הגוף-

במשפט העברי אנו רואים כי בתנ"ך ובתלמוד וגם על פי הרמב"ם יש לגיטימציה להכאת ילדים ותלמידים לצורך חינוכם. עם הזמן במשפט העברי אנו רואים כי יש שינוי בלגיטימציה להכאת ילדים. לעומת זאת במשפט הישראלי, אסור להכות ילדים, ובטח לא לצורך חינוכם, ואף יש סנקציות חמורות לדבר.

לסיכום, בעבודה זו עסקתי בנושא זכויות הילד במשפט העברי ובמשפט הישראלי. מאוד נהניתי בכתיבת העבודה, וצברתי ידע רב לגבי הנושא.

רשימה ביבליוגרפית

חקיקה

חוק לימוד חובה, תש"ט-1949
חוק העונשין, תשל"ז-1977
חוק זכויות התלמיד, התשס"ה – 2004

פסיקה

פסק דין העאוני עש"ם 4875/06
ע"פ 7/53 דלאל ראסי נ' היועמ"ש, פ"ד ז(2) 790.

ספרות מחקר

שמואלי בנימין, מהפך בעקבות מהפכה: מהפך בסוגיית הכאת ילדים ותלמידים לשם
חינוכם בעקבות המהפכה החוקתית

משפט עברי

מקרא

דברים פרק ו' פסוק ז'
משלי פרק י"ג פסוק כ"ד
שמות פרק י"ג פסוק ח'

תלמוד ומפרשיו

תלמוד בבלי, מסכת קידושין, דף כט עמוד א, דף ל עמוד ב
תלמוד בבלי, מסכת בבא בתרא, דף כא עמוד א

רמב"ם

רמב"ם, "מורה נבוכים" חלק א' פרק ז'
רמב"ם, הלכות תלמוד תורה, פרק ב, הלכה ב

שולחן ערוך

שולחן ערוך הרב הלכות תלמוד תורה פרק א, סעיף א'
עין איה, ברכות ז ע"א
יסודות החינוך, חלק ב, עמ' סה

ספרות מחקר מודרנית

משרד החינוך, המנהל הפדגוגי, זכויות התלמיד.
כהן אביעד, על איסור האלימות בחינוך, דעת.